

Majnik.

Na oknu je ležala britev. Ogledovala se je v solnčni svetlobi, pa se ji pritakne: „Aj, kako sem vendar lepa! Kako se iskri moje rezilo, kako se spreminja bisernica mojih platnic. Žlahtna stvar sem, prav zares. In jaz, gorje mi, sem odločena za sramotno službo, da stržem grdo porasla moška lica. Tako delo ni zame. Prelepa sem! Kar skrila se bom, da me ne najdejo več!“ In pognala se je z okna na omaro. Tam je ždela leto in dan. Ko so jo našli in pogledali — strahota! V biserne platnice se je zajedel siv prah, da so oslepele, in rja je pokončala blesteče rezilo, da se je krhalo pod rokami, kosce za koscem.

To basen je napisal Leonardo da Vinci, slikar.

* * *

Trombe pomladi se zlivajo nad zemljo v solnčne melodije, in pozavne dela grmé srebrno veselje v svet.

Prvi maj, glasnik zmagujočega življenja, prvi maj, praznik in spomin vsem delavnim ljudem, pozdravljen nam bodi! Znamenje brsteče lepote nisi zastoj pomnik dela. Ker je zadovoljnost, sreča, ker je resnična lepota življenja edino v delo. Ker je zdravje duha in telesa edino v delu. Ker je življenje brez dela nelepo, nenaravno in človeka nevredno. Ker ima vsaka zel, sleherna ličinka, najmanjši kamenček v potoku svoj namen in svoj prav na svetu — le človek, ki hoče živeti brez dela, ga nima.

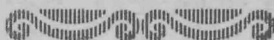
Tudi tvoj oče dela. Zate dela, zavoľjo vas, kolikor vas je. Ali si že kdaj pomislil, da si mu vsak dan večji dolžnik? In se kaj pripravljáš na vračanje? Ali si že sklenil, kako bo, kadar ne bo več mogel na polje ali k strojem ali v pisarno?

Reka šumi, vse bliže čuješ peneče valove. O, kar kmalu boš na obali, kar kmalu v čolnu. Delo, dolžnosti, jadra, napnite se!

In ti se ne plašiš, tvoja mlada lica rdé, na vedro čelo ti sipa evetje maj?

V kipečem mladoletju si naš najlepši, predragoceni cvet, obvaruj te Bog!

Anton Žužek.

Roža z Mucne gore.

9.

Gab je bil jezen sam nase, tako jezen, da bi bil najrajši zmi-kastil samega sebe. Samo radi svoje kratke pameti se mora zdaj potepati po Planici in misliti žalostne misli. Pa tudi v Planici mu ni obstanka. Že zna-biti jutri navsezgodaj ga zapodi Kezovec, in on bo moral dalje po svetu, sam Bog ve, kam. A doma je bilo vendarle prijetno. Lepo je pasel živino pod Polja-nami, vriskal je in se smejal ves dan in hodil za živino iz kraja v kraj. Zvečer je pa po-

slušal starega očeta, ki je modroval na grelici, pa pripovedoval čudovite zgodbe iz čudovitih krajev in še čudovitejših časov. Res je bilo Gabu pri-jetno, in vsak večer je šel brez skrbi spat... „Kaj, ko bi se napotil jutri kar naravnost domov?“ je pomislil hipoma: „Nemara se je očetu že polegla jeza? Morda ne bo nič hudega?... Kaj, če bi šel res domov?“

Gab je razmišljal dolgo, dolgo. Naposled je zmignil z glavo in si rekel: „Naká — domov pa ne grem... Dobro poznam očeta in vem, da se mu jeza ne poleže tako hitro. Če pridem domov, me nemara pograbi in potem zapodi od doma... Ne grem!... A kam naj se obrnem, ko ne smem ostati v Planici? V Korotan bi šel, a Bog ve, kako je v Korotanu? Lahko tudi tam poginem od lakote, in me nemara še celó zapró kot potepuha?...“

Gab ni mogel priti do nikakega sklepa, in to ga je bolelo in jezilo hkrati. Že je hotel hudó zarobantiti v svoji nevolji. Toda tisti hip se je približal koči sam Kezovec. — „Fant, zdaj bo čas, da paziva na med-veda,“ je rekel. „Zmračilo se je, in vsak trenutek se lahko prikaže. Tu za vogal se potuhneva, da videva, kaj bo... Ali te je strah? No, če te je strah, pojdi v kočó in zapri duri za sabo!“

Gab je zmajal z glavo. „Ni me strah, stric, prav nič strah,“ je od-govoril. „Saj ste vi pri meni, ki pa imate puško. Pri vas ostanem in po-čakam, kaj bo z medvedom.“

„No, prav, fantič!“ je dejal Kezovec, pa odšel v kočó. Kmalu se je vrnil s puško, pa sta se potuhnila za kočó in oprezovala izza vogala. Toda dolgó se ni nič genilo širom okrog. Samo večerni vetrec je polahko poveval skozi zagorsko sotésko. Zvezde so se užigale nagosto po prostra-

nem nebu, in tu in tam je šinil mimo koče črn mračnik, pa izginil takoj sredi črne teme... Kezovec in Gab sta oprezno molčala. Toda naposled je le postalo Kezovcu dolgčas, ker medveda ni bilo od nikoder. Pa je pričel polglasno govoriti: „Kaj odlaša hudobec? Ali sluti, da ga nocoj pričakuje bridka smrt? Nemara je naju zavohal?... Hencajte, pa bi mi ne bilo nič kaj povšeči, če bi ga nocoj ne bilo.“

Mož je umolknil, in spet sta oprezovala in poslušala v črno, gluho noč. Zadnji mračnik je vzfrfotal nad njunima glavama mimo koče. Tišina se je razprezala kroginkrog, tako globoka tišina, da sta razločno slišala utripanje lastnih src... „Ne bo ga nocoj,“ je godel Kezovec zlovoljen. „Zastonj ga čakava — nocoj se je hudobec premislil...“

Zvezde so se pomikale vidno naprej po prostranem nebu. Vedno večje so postajale in so brlele v živem ognju, da je postalo po zagorski soteski malce svetlo in se je videlo skoro razločno pet korakov naokrog. Pozno je že moralo biti, in vsak hip je moral vziti mesec. Nebo nad mračno Mojstrovko se je pričelo že rdečiti; svetloba je prihajala od tam, velika in srebrna svetloba. Za trenutek so zaplesali gori okrog snežne glave žareči kolobarji — in izza ostrega, škrbastega grebena je pogledal zapozneli mesec...

„Glej!“ se je začudil Kezovec. „Mesec je že prišel, a medvedje hudobe pa še ni od nikoder. Nemara se je napotil nocoj v dolino, pa je vse najino čakanje zastonj... Kar spat pojdi, pobič! Jaz pa počakam še malo tukaj. Znabiti vendarle še pride od kod.“

Gab pa ni hotel iti spat. „Tudi jaz počakam, stric,“ je odgovoril. „Saj nisem nič zaspan. Lahko ostanem še celo uro pri vas.“

„Pa ostani!“ je zagodel mož in se je zleknil po rosni trati. Mesec se je dvigal više in više pa trosil svoje žive in jasne žarke po divji zagorski soteski, da se je videlo kakor podnevi. Vetrec se je bil polegel in utihnil popolnoma. Samo debele, rosne kaplje so se svetile v mesečnih žarkih in so se tresle in migale kakor drobne, žive lučce... Gab je gledal nepremično dol proti gozdiču in je bil že ves nestrpen. Nazadnje je bil tudi prepričan, da nocoj ne bo medveda od nikoder. — „Zbala se je pošast,“ je mislil. „Zbala znabiti snoči, ker sem tako strašno vpil nad njo. Zato se nocoj ne upa sem gor...“

Tisti hip pa se je premaknila doli ob gozdiču črna senca. Samo za trenutek se je premaknila in potem obstala. Pa se je Gab začudil in pričel še pozorneje gledati dol. A senca je mirovala precej časa. Gab je mislil, da je to samo senca košate jelke. Že se je hotel ozreti proč, a senca se je premaknila spet in se potegnila preko goličave. Nekaj črnega, ogromnega je šlo počasi preko tratine, tiho, tiho, da se ni čulo najmanjšega šuma... „To je medved! Nič drugega kot medved! Semkaj gre, naravnost proti koči gre...“

Razburjen se je Gab z roko dotaknil Kezovca in šepetnil: „Stric, medved gre!... Glejte, tam doli gre preko trate. Kmalu bo tu... Ali ga vidite, stric? Tam doli...“

Kezovec se ni premaknil, ko se je ozrl na trato, ki so jo jasno razsvetljevali mesečni žarki. Pa je zagledal ondi črno pošast, puško je prislonil k licu, pa zašepetal: „Pri miru bodi, fantič! Ne zgeni se, dokler ne ustrelim!“

Medved je že prišel do srede tratine. Tedaj se je ustavil in dvignil glavo visoko, kakor da voha po zraku. Nevšečno je zabrundal in se je okrenil hipoma. Zdrvel je v naglih skokih na desno in izginil med črnim gručevjem.

„Zavohala je naju pošast, pa je pobegnila,“ se je razsrdil Kezovec in bil ves nejevoljen. „Tako lepo bi mi bil prišel pred puško, pa nemarnost noče in rajši pobegne... Oh, zdaj naj jo pa iščem če vem, kod!“

In mož je polglasno rentačil, da se ga je Gab resnično bal. Zato se je potuhnil k steni in ni hotel reči besedice, da bi ne razjezil moža še huje. No, Kezovec se ni jezil dolgo. Hipoma se je namreč razlegnilo skozi noč glasno in obupno kozje meketanje... Kezovec je skočil na noge. „Aha, pošast hoče sem dol od gručevja navaliti na stajo. Prevariti naju hoče, pa se je zato umaknil med gručevje. O, le počakaj, kosmatinec! Zdaj ti pokažem, po čem je ovčja mast!... Križ božji — križ božji, ti mi pomagaj!“

Kezovec se je prekrižal. Gab ga je pa gledal in je vprašal ves prestrašen: „Kam greste, stric? Nikarte, nikarte, stric! Medved vas pograbi in vas raztrga... Nikarte, stric, za božjo voljo — nikarte!“

A Kezovec je zamahnil z roko. „Kaj brbraš!“ je zagodel. „Tu ostani in ne hodi za mano! Medved je blizu staje; zato ne smeš nikamor! Sam se splazim pod gručevje in zavrtam zverini kroglo v debeli kožuh... Tu ostani, pobič, in počakaj, da se vrnem!“

Oprezno in previdno je šnil Kezovec preko tratine in izginil hipoma pod črnim gručevjem med nizkim, krivenčastim rušjem. Gab se je pa potuhnil za kočo in poslušal, poslušal... Pa od nikoder ni bilo živega glasu — tudi kozje meketanje je bilo utihnilo. Gabu je bilo tesno krog srca, da se niti sopsti ni upal. Prešlo je deset hipov — dvajset... nič se ni zgenilo po divnem zagorskem svetu. Vse je spalo, vse... Le mesec je hitel med brlečimi zvezdami in lil tisočere žarke po belem snegu, po

zelenih planinah in po črnih gozdovih. Davno je bil že zapustil ostri greben divje Mojstrovke. Zdaj se je bližal belim stenam ogromnega Jalovca; samo za dve pedi je še bil oddaljen od njih — in že se je lesketal zmrzli sneg med ogromnimi stenami. Tisoč biserov se je pršilo tam, pršilo se in se razlivalo v iskrečih lučkah... A še vedno ni bilo od nikoder živega glasu sredi gluhe noči...

Hej — tedaj se je pa razlegnil glasen pok in odjeknil stotero od pečine do pečine. A še preden je utihnil jek, se je oglasilo sem od gručevja divje rjovenje. Vsa soteska se je napolnila s strašnim glasom, in človeku se je zdelo, da je prihrumelo iz črnih prepadov sto in sto pošasti, ki rjovejo po Planici in hočejo raztrgati druga drugo... Gabu so se naježili od strahu lasje, srce mu je zastalo, in drugega ni vedel storiti, kakor da si je zatisnil ušesa z rokami. Še tesneje se je stisnil k mrzli

steni, pa se ni upal odpreti oči, da pogleda in vidi, kdaj se mu približajo grozne pošasti...

Iz te odrevenelosti ga je prebudil šele Kezovec, ki je pritekkel na vso sapo h koči. Pograbil je dečka in ga zvelkel v kočo. Naglo je zapahnil duri in vrgel Gaba na pógrad. Nato je pa skočil k linici in je gledal ves vznemirjen v noč. Gab je opazil, da je mož brez puške in ves zasopel. Pa se mu je zazdelo, da se je moralo dogoditi nekaj naglega. Zato je skočil s pógrada in stopil k možu. „Kaj se je zgodilo, stric?“ je vprašal ves plašen. „Kje imate puško? In kaj to strašno rjojenje tam zunaj?“

Kezovec si je obrisal z rokami pot s čela, pa je odgovoril: „Medved rjove tam zunaj... Hencajte, sem ga le podregal med rebra. Ubežal sem mu, ker jo je hudoba pocedil naravnost za mano. Vsak čas bo tu in navali na kočo.“

Rjojenje je res prihajalo vedno bliže. Gabu se je zazdelo, da je zver že tik kočje, in je pričakoval, da vsak hip prasne medved po durih in jih ulomi. Zato se je tesno stisnil h Kezovcu in sopel kakor meh. A kakor bi odrezal, je utihnilo zunaj strašno rjojenje, in globoka tišina je spet zavládala po goljavi.

Tedaj pa je tlesknil Kezovec z rokami in zaklical: „Ropar se je zgrudil — deset korakov pred kočjo se je zgrudil mrtev. O, hvala Bogu, da se je končalo vse srečno!“

Ves vesel si je mel Kezovec roke in hodil nekaj časa po koči gor in dol. Potem pa je ukresal na ognjišču ogenj, da je bilo svetlo po koči. Spet je stopil k linici in pogledal po medvedu. Zver je ležala na tratini in se ni več premaknila. — „Res, po njem je!“ se je muzal Kezovec zadovoljno. „Kako je to zarjovel, ko ga je oprasnila krogla! Kar puška mi je padla iz rok, tako sem se prestrašil tistega rjojenja... Grem ven, da pogledam, če je zverina res v kraju. Pa tudi po puško moram, ki sem jo pustil gori med rušjem...“

Kezovec se ni prav nič obotavljal, ampak je odšel iz kočje, dasi je klical Gab za njim: „Ne hodite, stric! Nemara se je zver samo potuhnila in čaka na vas, da vas raztrga!“

Mož pa je zamahnil z roko in stopil preko tratine. Še je sijal mesec, toda bil je že tik nad Jalovčevim vrhom. Gab je stal na pragu in je gledal za Kezovcem, ki se je vedno bolj bližal medvedu. Že je bil tik njega in se je sklonil nad njim. Gab je videl, kako je mož sunil medveda z nogo. A v tistem tkenutku je medved zamolko zarjovel, vzpel se in zgrabil moža z groznimi šapami. Kezovec je zakričal in se zgrudil. Gab je zdaj videl samo še nekaj črnega negibno ležati sredi tratine.

„Stric Kezovec — o, stric Kezovec!“ je zavpil Gab na pragu obupno. Groza mu je stisnila srce, in lasje so mu stopili pokonci. Saj je videl, da je medved pograbil Kezovca in ga podrl na tla. O, medved že ni bil mrtev, ko ga je sunil Kezovec z nogo. „Stric Kezovec! Stric Kezovec!“ je vpil Gab. A nihče mu ni odgovoril. Zato je bilo Gaba še bolj groza. Pač, to je vedel, da mora na vsak način Kezovcu na pomoč. Toda bal se

je in se ni upal prestopiti praga, v svesti si, da medved še ni mrtev Gabu je bilo hudo, in v svojem obupu ni vedel drugega, kakor da je jokal in klical: „Stric Kezovec! Ali slišite? Stric Kezovec!“

Mesec je že obtičal na vrhu Jalovca in vsak čas se je hotel pogrezniti za belo goro. Gab je videl to, in navdal ga je še večji obup. Z rokami si je zatiskal obraz, pa ni vedel, kaj bi storil. Ječal je in je hrabil samega sebe. Toda hipoma se je opogumil. Odločno je zamahnil z roko in stekel preko tratine. Zagledal je strašnega medveda, ki je ležal zleknjen po tleh, pa je šel po prstih mimo njega. Oziral se je na vse strani, da bi ugledal Kezovca. Pa ga je tudi zagledal. Mož je ležal na trati, tri korake oddaljen od medveda. Mirno je ležal in se ni genil... „Stric Kezovec!“ je zaklical Gab, ko ga je zagledal. „Kaj se je vam zgodilo? — O, ali me slišite, stric Kezovec?“

Mož je pa samo ječal bolno in se ni dvignil. Gab je stopil bliže, in je na medveda čisto pozabil. Pokleknil je kraj moža. — „Medved, medved,“ je vzdihal Kezovec z slabotnim glasom. „O, kako me je pograbil! Pomagaj, da stopim na noge in se zavlečem v kočo... Na pógradu mi bo odleglo... Pomagaj, pobič!“

Gab mu je pomagal, kakor je vedel in znal. Mož je stopil trudoma na noge, oprl se ob dečka in stokal neprestano. Počasi, počasi sta lezla preko tratine. Mesec se je pogrezal ravno za škrbasti vrh Jalovca. Tema je padala v zagorsko sotesko, in gorele so samo zvezde, tiste drobne zvezde, ki nimajo luči ne svetlobe... A Kezovec in Gab sta le prišla v kočo, kjer je še gorel ogenj na ognjišču, in bilo prijetno toplo in svetlo. Kezovec se je zgrudil na pógrad in obležal tam z zaprtimi očmi. Zdaj šele je Gab videl, da je možu obleka vsa krvava. Pa tudi pógrad se je pričel rdečiti krog Kezovca, in s pógrada je kapnila že tu pa tam kaka kaplja krvi. Gab se je tega zelo prestrašil. Dotaknil se je moževe roke, in skoraj na jok mu je šlo, ko je dejal: „Joj mene, stric! Ali slišite? Kri vam teče, strašno vam teče, stric... Stric ljubi stric!“

Kezovec je odprl svoje s krvjo zalite oči in rekel s pretrganim, zamolklim glasom: „Odpni mi jopič in srajco! Tam na polici je kos platna. Namoči ga v vodo in mi priveži preko prsi...“

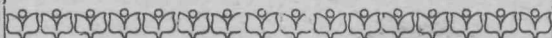
Gab je res storil tako. A spreletavala ga je mrzla zona po vsem životu. Križal se je s tresočo roko in molil z boječim glasom: „Oče naš, ki si v nebesih...“

V maju.

Povsod je samo cvetje
in petje kroginkrog.
Kakó si, majnik, krasen,
kako si dober, Bog!

Svinčnik.

Naš učitelj, gospod Hren, je imel mogočno, črno brado, ki me je plašila. In svinčnik je imel, ki sem ga občudoval, ki sem nanj mislil v šoli in doma, in ki je še ponoči vznemirjal spanje mojih šestih let. Rdeč, bleščeče pobarvan svinčnik je imel gospod učitelj, 's srebrno svetlim okovom na konci. Ta okovani, rdeči svinčnik je bil moja velika, nedosegljiva želja, vse hotenje in hrepenenje šolarčka iz prvega razreda se je strnilo nad njim.

Ko je na zimo prihajal radostni praznik svetega Miklavža, zvestega prijatelja majhnih dečkov, sem dokaj večerov pozno v noč sključen pod odejo molil očenaš za očenašom in pri vsakem iskreno prosil: „Za svinčnik, ljubi sveti Miklavž, za svinčnik, ki je tako lepo rdeč in okovan! Ti ne veš, kako priden bom potle . . .“

Pa mi je prinesel blagi svetnik v nastavljeni pehar zvezkov in risank, orehov in hrušk, pa radirko in parklja iz bele štruce z rozinami, tudi še škatlo s peresi in svinčniki, — ali, kdo je vedel, kako je bilo presunjeno moje srce, ko Miklavžev svinčnik ni bil moj svinčnik, moj vroče zaželeni, srebrno okovani svinčnik!

Bil sem bolehen fantiček, bolj majhne rasti, in preden sem bil goden za šolo, sem prebolel — so mi pravili kesneje — vse otroške boleznj drugo za drugo, od nadležnih ošpic pa do hude škrlatinke. Tako sem se nekaj odtujil družbi vaških dečakov in celo doma sem bil bolj sam zase. Zato ni bilo čudno, da nihče, in tudi mama doma ni vedela za bolečino, ki je tistih dob razjedala mojo dušico.

Pri nas so obhajali takrat po nekaterih hišah svete božične praznike že z novo šego, da so namreč prižgali lučce na okrašenih smrečicah, in pod drevesce je prišel polagat novorojeni Jezušček deci majhnih daril; toda v naši hiši ni bilo nikoli te navade. Da bi pa božično Dete nosilo darove na mahoviti betlehemski griček med pastirce in ovčice, tega pa še nisem slišal.

Brž po praznikih se je obrnilo leto, in ko so odpeli koledniki na vasi svoje zadnje pesmi na čast Trem modrim, se je že bližal z naglimi koraki imeniten dan, god svetega Antona, mojega patrona. Dasiravno sem že presodil, da bo rdeči, okovani svinčnik težko kdaj moja lastnina, ni gorela ta želja v meni nič manj silno, in pod mrzlim pepelom odpovedi je le še tlela slabotna iskrica upanja. Ta svinčnik me je tolikanj motil, da sem v šoli večkrat napačno odgovarjal, in gospod katehet bi me bil poslal skoraj klečat, ker sem povedal, da je spodil angel božji prve starše iz raja z gorečim svinčnikom! — Ponavljajči in pohajajči v

zadnjih klopeh so zagnali tedaj velik vrišč, in gospod katehet je udaril z belo roko po mizi. O, kdo je pač tedaj vedel, kako preganja rdeči, okovani svinčnik, liki meč Adama, mir iz mojega srca.

„Tako čuden je naš fant,“ je rekla tiste dni mama, „ali je bolan, ali kaj mu je?“

„Same oči so ga,“ je povzela teta.

„Tvoj god je danes, kaj bi pa rad za god?“ me je pobožala mama po laseh.

„Oh, mama!“ Nekaj se je utrgalo v meni, in srce mi je zastalo: „Oh, mama...“

„No kaj?“

„Mama, svinčnik!“ sem zašklepetal z zobmi, in zavriskalo in zajokalo je iz mene: „Svinčnik, mama, rdeč in okovan svinčnik...“

Ne vem, kako in kdaj je segel oče v žep in mi je stisnil dvojačo. To pa vem, da nisem utegnil reči: bogplačaj!

Od naše hiše do štacune je bil slab streljaj. Sneg se je drobil pod nogami kakor moka, in veselo sem suval vanj s škornji.

Saj res, ono zimo, ko so me dali v šolo, mi je napravil čevljar visoke škornje s podkvicami na petah!

Nekajkrat sem postal med potjo in — na čudo! — ni se mi mudilo v prodajalnico: bil sem na cilju svojih željâ!

Solnce je sijalo, kakor sije samo od svetih Treh kraljev do svečnice, ko leži lep, neoskrunjen sneg belo po mrzlem svetu. Nekajkrat sem se zamislil in zasanjal. Moj svinčnik, moj rdeči, okovani svinčnik, zdaj te pa imam! Dvojačo sem dobil za god — kdo bi si mislil, lepo, okroglo, zaresno dvo-ja-čo! Sevé, saj je pa tudi draga reč, tak svinčnik! Osem krajcarjev najmanj bo, težko če bo boljši kup? Pa saj je tudi vreden svojega denarja... Kako bo vse drugače na svetu, ko bom imel lepi, okovani svinčnik! Očeta poprosim, da mi ga ošili, sam bi ga morda grdo zarezal. In v šoli, Bog ve, če bom smel pisati ž njim, če ne bo učitelj prepovedal, strogi, bradati gospod učitelj Hren. Joj, kako oster mu je včasih pogled in le redkokdaj se nasmehne. In odsihmal bom imel tudi jaz tak svinčnik, juh, svinčnik...

Tako sem prišel do prodajalnice. Malo pogrelo me je, ko sem videl v oknu, med drugo robo, različnih vrst svinčnike, mojega pa ni bilo med njimi... Okroglo, gladko dvajsetico držeč v premrli pesti, sem vprašal za svinčnik.

Štacunarica je dolgo brskala in prekladala po predalih in policah in nazadnje je vprašala:

„Pa ravno takega hočeš, fant?“

„Da, teta,“ sem dahnil, „rdečega, okovanega...“

„Nimamo!“ je izrekla žena težko besedo in je še dodala: „Drugega, če češ!“

„Oj, teta štacunarjeva, poglejte, povsod poiščite, teta,“ sem prosil in mislim, da se je vrtela štacuna okoli mene.

Skozi solze sem gledal, kako mi je razkazovala ženica svinčnike bele in rjave, žolte s koščeno glavico, svinčnike vseh barv in lastnosti, z natikali in brez natikal, tudi rdeče, okrogle in oglate in svedrasto zavite, svinčnike zlato in črno marogaste, mojega svinčnika pa — rdečega svinčnika s srebrnosvetlim okovom — pa ni bilo v nobeni iz cele gore škotel na štacunski mizi. Oj, vi teta štacunarjeva, oj, stara teta štacunarjeva, kako da ne premorete v tej prepolni štacuni tistega svinčnika! Joj, ti nesrečna dvojača, atova bogata godovina, kako oduren, kako tuj mi je zdaj tvoj mrzli blesk, čemu mi boš sedaj na svetu?

Potrt, razočaran sem se namenil domov.

Najlepša hiša v naši vasi je hiša županova. Cestni hodnik pred županovo hišo je gosposko tlakovan s kamenitimi ploščami. Žalosten deček, objokan, obložen z bridkostjo, kolikor je prenese njegovo malo srce, gre na svojega godu dan po vaškem trgu, pred gosposko županovo hišo po onem gladkem, kamenitem hodniku, in tamkaj, oj, tamkaj zadene peta s podkvico nerodno ob tlak, in zadaj nekje zadene dečkova glava ob tlak, in svetla, nepotrebna dvojača zleti daleč na sredo ceste v sneg, v lepi novopadli prosinčev sneg.

To je zgodba o mojem svinčniku. O tistem bleščeče rdečem okovanem svinčniku, ki ga nisem imel nikoli.

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

8. Potovanje na luno.

(Konec.)

Med tem časom so se bili naši potniki že močno približali luni. Opazovati so mogli že natančneje posamezne predmete na njej. Zakaj, šlo je skozi vsemir z neznansko brzino.

„Kako daleč pa je prav za prav od zemlje na luno, in kako dolgo pot moramo še napraviti, da pridemo tja?“ vpraša oče profesorja.

Profesor odgovori: „Srednja razdalja lune od središča zemlje znaša 384.395 km. Je to sicer precej kilometrov, vendar ni to taka posebnost, če pomislimo, da so napravili že mnogi mornarji in v novejšem času zlasti zrakoplovci v svojem življenju še precej daljšo pot, kot je ta razdalja, ki znaša približno toliko kot tridesetkratna pot iz Ljubljane v New-York in nazaj.“ In še je dostavil profesor po kratkem premisleku:

„Če bi na zemlji izstrelili kroglo iz topa proti luni, bi potrebovala kakih deset dni, da bi dospela tja. Seveda moram pripomniti: če bi je ne ovirala na poti nikaka zapreka. Brzovlak pa bi vozil približno šest mesecev, da bi napravil pot od zemlje na luno. Drugače bo pa z nami. Kot vidita je naš zrakoplov — ki je edini izum te vrste — neznansko hiter. Sama vidita, da nas je pripeljal že v neposredno bližino naše znanke, lune. Le nekaj minut še, pa bomo izstopili. Pred vsem bo treba, da si nataknejo na glavo zračne čelade. Vedeti namreč morata, da ni na luni nikakega zraka. Zato sem vzel — kot vidita tu v zrakoplovu — s seboj tudi zračne mehove. Pa tudi nekoliko počasneje bomo morali zdaj voziti, sicer telebnemo na luno, da bo joj.“

Ob teh besedah je začel profesor spet privijati in premikati razne vijake. Letal in stezal se je z enega konca zrakoplova v drugega. Kar smešno ga je bilo videti, kako so mu rftotali dolgi sivi lasje krog plešaste glave (in še bolj opletali škrici njegove suknje krog nog. Videlo se je možu, da dobro razume svoj posel, ker zrakoplov mu je bil pokoren služabnik — kmalu je začel na njegovo povelje vidno počasneje pluti.

Ko je profesor tako ukrotil svoj zračni voz, si je mladeniško hitro nataknil čelado iz gumija. Ta mu je neprodušno zaprla njegovo glavo in po posebni cevi dovajala zrak iz zračnega meha, ki si ga je obenem oprtal profesor na svoj hrbet. Bil je v tej opravi res čudna prikazen. Dolarjevega Petrčka je jel kar smeh lomiti, in celo njegovemu očetu so se nekoliko razvlekle poteze na obrazu ob tem pogledu . . .

Pa se nista utegnila oče in Petrček kdovekaj smejati. Morala sta nemudoma na profesorjev ukaz tudi sama oprtati pravtako opravo. Petrčku je kar brž legla prečudna čelada iz gumija na glavo in zračni meh na hrbet. Izprva kar sopsti ni mogel, in tako se mu je zdelo v tej nenavadni opremi kot znabiti pastirčku Davidu, ko so ga bili svoj čas

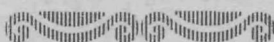
oblekli v težko bojno opravo. Počasi pa se je Petrček le razgledal. Čelada je imela namreč iz prozornega stekla narejeni odprtini, da je gledal Petrček skozi nji kakor skozi okno.

„Tako! Zdaj smo pa na luni!“, je naenkrat veselo vzkliknil profesor. „Nihče nas še ni prehitel. Mi smo prvi, ki stopamo na luno! Toda zdaj pazita in se dobro držita, pa malo zamižita, še bolj pa potrpite, če vaju bodo kaj zaskalele kosti. Le urno v te-le mehke čolničke.“

In kot bi bil izurjen glumač, je hušknil profesor ob teh besedah v viseč čolnič iz gumija, hkrati pa podal roko tudi Petrčku in njegovemu očetu, da sta se enako hitro skobacala v čolna, ki sta bila pripravljena za njiju.

Glejte! Komaj so bili vsi trije v čolnih, že je priletel zrakoplov z neznansko močjo ob trda tla na luni. Zahreščalo in zaropotalo je kakor v znamenje, da je voznje na luno konec, konec pa tudi zrakoplova. Našim potnikom se je posvetilo preko glave, kot bi videli tri solnce. Zaskalelo in zagomazelo jim je po kosteh, kot bi jih spreletela uničujoča električna iskra, potem pa so obležali v svojih čolnih iz gumija kakor da so mrtvi...

(Nadaljevanje „Kako je na luni“ v prih. letniku.)

Gustav Strniša :

Pred majniško Kraljico.

*Glej deklico, ki pred oltar
cvetočih rož polaga:*

*„O sprejmi ta cvetični dar
in mene, Mati blaga!*

*Kot skromne šmarnice blesté
in tebi v čast cvetó,
naj čisto moje bo srce,
naj tebi bo zvestó!*

*In ko odidem kdaj med svet,
v življenja spremljaj me vihar,
da se nedolžnosti mi cvet
osul ne bo nikdar.“*

Morda pa le ni tako nedolžna tista pesem, ki se začne nekako z besedami: »Hitite, bežite, cigani gredó... Lani, ko smo se vračali z majniškega izleta, smo videli v hosti pri Ljubljani tropo takih ljudi, ki jim pravimo: cigani. Sedeli so okrog ognja. Kar nehote smo urezali ono zgoraj omenjeno pesem. Seveda ciganom ni bila všeč. Čuli smo vpitje; mi pa smo jo odpetali urnih korakov naprej, češ, ni se šaliti z ljudmi, ki ne umevajo šale. — Koncem julija smo pa čitali v časopisu pod naslovom »Otroke kradejo« — tole: Tekom zadnjih mesecev je izginilo v Belgradu na nepojasnen način večje število otrok obojega spola, starih od 13 do 16 let. Celó v Domu za vzgojo mladoletnih je zmanjkalo nekaj otrok, ne da bi mogli predstojniki dognati, kam so izginili. Seveda se pa dobe brezvestni ljudje, ki so hujši kot cigani; zato v teh slučajih ne moremo dolžiti ciganov, dokler se ne izve, kako so izginili otroci in kam. Vendar smo pa prav v istem časopisu čitali, da je ciganska rodbina Bergari ukradla v Haškovem kmetu Milovanoviču lepo triletno hčerko Vero. Sumijo, da je odpeljala ta družba še več deklic in pobegnila z njimi čez mejo. Torej — pozor!

Junaško dejanje. Tam poleti se je izkazal kot pravi junak ljubezni do bližnjega, do nežne mladine — italijanski kaplan Fabri. iz Galberto blizu Ravene. Ko je zagrabil velik morski val in potegnil s seboj štiri otroke, jih je otel ta gospod po dolgem trudu in nevarni borbi z vihnarimi valovi gotove smrti. Ljudstvo je priredilo pogumnemu rešitelju prisrčne ovacije (počeščenje).

Ta presneti kino! Kar je preudarnih in pametnih ljudi, vsi zabavljajo čez kino, namreč čez predstave, ki so ali nečedne ali pa divje in prostaške. Dobrih in res vzgojnih je jako malo. Pa je že tako: kar je slabega, to vleče, in podjetniki, ki nimajo vesti, kujejo denar iz pohujšanja. Družine imajo pa od kina le škodo in žalost. — Tako se je zgodilo, da so zadnji čas pobegnili od doma in staršev v Zagrebu vsled takih divjaških predstav v kinu trije dečki ter jo popihali neznanokam. Deček Peter Polović, sin nekega uradnika, jo je odkuril proti morju dne 14. feb. takoj po predstavi v kinu. Tako se godi. Kino bodo pa naprej gonili. Ali ni to narobe svet? — V Ljubljani je pa izpil 19. febr. t. l. prvošolec V. R., iz sicer dobre družine, v čakalnici Kino-Matice strup (lizol), da so ga v bolnišnici komaj rešili. Ali je storil to pod vtisom kake neumne, rokovnjaške predstave, ali pa iz lahkomiselnosti — ni znano.

Mucek je fletna živalca — zlasti, dokler se ne razvadi. Utegne pa postati prav nevaren, če zbesni in jame griziti. Meseca februarja t. l. so pripeljali v Pasteurjev zavod v Celje 13 letnega fantiča od Sv. Trojice v Halozah, da bi ga rešili, kajti pojavili so se naenkrat na njem znaki pobesnelosti. Odkod je prišlo to? Lani ga je ugriznila stara mačka, ki je imela steklinsko bolezen. Izpčetka ni bilo opaziti na fantiču nič posledic, zdaj se je pa začela bolezen hudo razvijati. Da bi le mogli fanta rešiti! Previdnost je povsod dobra — tudi tam, kjer imajo take domače mačke igračke.

Dober tek! Poseben želodec mora imeti neki fantič v mestu Stockholmu na Švedskem. Star je 11 let, pa sila ješč. Poleg navadne hrane mu posebno dobro diši in tekne papir. Pa nič ni zbirčen: kakršna zmes mu pride v roke, vsaka je dobra. Vse pospravi v varstvo svojega želodca. Fantič tehta 60 kg; zdrav je pa začuda. Bog ve, če bo tudi tak ostal?

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Molčati, molčanje.

Govorjenje je srebro, molčanje zlato.
Molčanje je pokrov na loncu.
Molčanje je najboljši odgovor.
Z molčanjem se učiš goščanja.
Molči več modrih ko nemodrih ljudi.
Kdor molčati zna, kot mož velja.
Kdor zna molčati, zna veliko.
Kdor modro molči, se vsem odgovori.
Kdor se uči molčati, se uči prav govoriti.
Kdor molči, se nikoli ne zagovori.
Molčanje je težko popravljati.
Kdor molči, dva uči.
Molčečemu ne prideš na kraj.
Prav molčati je več vredno ko prav govoriti.
Molčati ni nobena umetnost, pa je vendar težko.
Od molčanja nikogar glava ne boli.
Molčanje zabrani kesanje.
Boljše preveč molčati ko preveč govoriti.
Uči se prav molčati, da boš znal prav ravnati.
Molči, če hočeš, da bodo drugi molčali.
Molčanje ima svoj čas in govorjenje svoj čas.
Molčeč pes rad popade.

Rek. Molči kot kamen, riba.

Drobiž.

Zanimiv ptič.

V Avstraliji živi ptič, ki je znan pod imenom megapodius dupperbi. Velik je kakor jerebica in tehta skoraj kilogram. Zgradi si pa 3 do 4 metre visoko gnezdo, ki meri v krogu 20 metrov, tako da znaša ves obseg 50 kubičnih metrov. V gnezdo nanosita samec in samica celo kopico zelišč in svežega listja. V to zelišče znese samica 6 do 8 jajc, položenih med seboj v enaki razdalji. Samica samo znese jajca, dalje se ne briga zanje. Ne sedi na njih, ampak prepušča skrb zanje tajnim naravnim silam. Zelišče in listje v gnezdu se namreč začne kvasiti, s kvašenjem se pa razvija toplota,

ki zdrži jajca v gnezdu primerno gorka, da se iz njih izvalé mladi megapodiji. Ti ptiči se torej izvalé s kvašenjem. Podoba je, da ptič megapodij nekako sluti, katera zelišča bolj pospešujejo kvašenje, ker znaša samo rastline, ki pospešujejo kvašenje.

Barva morskih rib.

Ker je morje jako globoko, ne prihajajo solnčni žarki morju do dna, temveč segajo kvečjemu do 150 m globoko. V globočini morja je pa popolna tema. Temu primerna je seveda tudi barva rib. Od solnčnih žarkov namreč ne segajo vsi enako globoko, temveč se modri žarki najprej odbijajo — zato je morje modre barve — zeleni sežejo malo dalj, rumeni še dalj, a najgloblje prodirajo rdeči žarki. Zato so tudi ribe, ki so blizu morskega površja, modre in vijolčne barve, globlje nahajamo zelene ribe, potem rumene, v globočini 150 m se pa nahajajo že rdeče, in od tam proti dnu žive samo brezbarvne in prozorne ribe.

Leopard.

Afriški glavar Murigo je šel na lov na leoparda. Streljal je na veliko zver. Dva spremljevalca sta mislila, da je leopard mrtev, in sta šla k njemu; pa ni bil mrtev. V nastalem boju je Murigo, mož nadčloveške moči, leoparda dobesedno zadavil.

1. Skrivalica.

2. Premikalnica.

(Miroljub, Kočevje.)

**Opera, epoha, priba, ptica, vesna,
Trzin, kupon, apnar.**

Teh osem besed zapiši tako drugo pod drugo, da boš čital v dveh navpičnih vrstah naslova dveh povesti, ki ju je izdala Družba sv. Mohorja.

3. Konjiček.

zna-	po-	ži-	li	lja-	nja
na,	cvet-	nom	ga-	va	a-
na	na	bil-	ga	gru-	zem-
ke	pol-	her-	vsem	ke,	da-
ved-	li	vsa	den	knji-	da.
li	sle-	ta	A-	vno	vi-
O,	no	vi-	pre-	Bož-	ved.
dna	ko-	da.	Med-	ne-	bra-
vsem	ta	čem	po	pi-	ji-
od-	ču-	ni-	sam	na	zem-
in	o-	pr-	lji	prst	še

4. Odlomek iz pisma.

Ljubljana, 4. 5. 1925.

Dragi prijatelj!

Petnajst let bo, kar so šla najina pota narazen. Zdaj spoznavam, kako sem Te takrat nepremišljeno razžalil. Ne morem Ti povedati, kako mi je zdaj hudo. Noč in dan obžalujem svoje ravnanje, vest me peče in grize brez prestanka. Nikjer ne najdem za-

želenega miru. Ali kakor hladen studenec gasi in pogasi žejo, tako se bo ob najinem sestanku pomirilo srce

Tvojega prijatelja

Janeza.

Kdo zna v tem »Odlomku« poiskati pregovor, ki je v njem skrit?

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista — v prihodnji številki. Objavijo se le imena rešilcev vseh zagonetk.)

1. Rešitev izpremenitve v 8. številki.

m	a	r	e	c
m	e	s	e	c
b	e	l	e	c
b	e	l	i	č
b	i	r	i	č
c	i	r	i	l
a	p	r	i	l

2. Rešitev besedne uganke v 8. številki.

mlaka	ugled	vinar
dijak	peter	gaber
nabor	zlato	Josip
figer	tesar	požar
burja	sreča	globa
dizma	cepič	letak
ščuka	namen	dinar
nazor	drava	naživ
meter		tečaj

Mladina, ti budiš nam upe zlate, srce nam dvigajo pogledi na te.

3. Rešitev kažipot v 8. številki.

Kdor vpraša, ne zaide. N. pr.

4. Rešitev podobnice v 8. številki.

Pod cvetočim grmom se večkrat skriva strupen gad.